

A Kúria

mint felülvizsgálati bíróság

í t é l e t e

Az ügy száma: Pfv.II.21.248/2020/12.

A tanács tagjai: Dr. Stark Marianna a tanács elnöke

Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna előadó bíró

Nyíróné dr. Kiss Ildikó bíró

A felperes: felperes1 (cím1)

A felperes jogi képviselője:

Dr. Lókiné Hajdu Zita ügyvéd (cím2)

Az alperesek: alperes1 (cím3) I. rendű

alperes2 (cím4.) II. rendű

alperes3 (cím5) III. rendű

Az alperesek képviselője:

Dr. Orosz János egyéni ügyvéd (cím6) II. és III. rendű alperesek képviseletében

A per tárgya: Házastársi közös vagyon megosztása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

II.-III. rendű alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Kecskemét Törvényszék 1.Pf.20.535/2020/10.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

helység3i Járásbíróság 3.P.20.312/2018/62.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit hatályában fenntartja.

Kötelezi a II. és a III. rendű alperest, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a felperes részére 90.000 (kilencvenezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A Kúria megkeresi a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály Földhivatali Osztályát (Földhivatali Osztály 7. helység3), hogy a Kúria Pfv.II.21.248/2020/3. számú végzésével elrendelt, helység1 külterület helyrajzi szám1, helyrajzi szám2, helyrajzi szám3, helyrajzi szám4, helyrajzi szám5 helyrajzi szám6, helyrajzi szám7, helyrajzi szám8 és a helyrajzi szám9 helyrajzi számú ingatlanokra feljegyzett felülvizsgálati kérelem benyújtásának tényét az ingatlan-nyilvántartásból törölje.

Az ítélet ellen nincs helye felülvizsgálatnak.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes és néhai Földvári Balázs 1996 decemberétől élettársi kapcsolatban, 2007. július 14. napjától házassági életközösségben éltek, őstermelőként mezőgazdasági tevékenységet folytattak. Életközösségük véglegesen és mindenre kiterjedően 2016. szeptember 10. napján szűnt meg.

[2] Az alperesek a néhai gyermekei.

[3] A házastársak az életközösség megszűnésekor tanúk jelenlétében szerződést kötöttek, amelyben deklarálták, hogy a feltüntetett ingóságokat megosztották. A kézzel írt okirat a megosztás tényét meghaladóan annak módját, a vagyontárgyak értékét, birtokállapotát nem tüntette fel.

[4] A felperes és a néhai között helység² 2016. szeptember 28. napján újabb szerződés jött létre. Az okiratszerkesztő ügyvéd által ellenjegyzett megállapodásban rögzítették a házassági életközösség 2016. szeptember 10-ei megszűnését (1. pont). Nyilatkoztak, hogy a 2016. szeptember 10. napján kelt okiratban foglaltak szerint a házassági vagyontársaságukat megosztották, és azt véglegesnek tekintik (2. pont). A felperes az okirat aláírásával egyidejűleg a házastársi közös vagyon megosztása jogcímén és eredményeként a másik fél kizárólagos tulajdonába kerülő szarvasmarhák marhaleveleinek aláírási kötelezettségét vállalta (3. pont). Végül kijelentették, hogy az ingóságok birtokhelyzete alapján egyiküknek sincs birtokbaadási kötelezettsége, egymással maradéktalanul elszámoltak, a jövőre vonatkozóan a közös vagyon megosztása jogcímén követelésük és igényük nincsen (4. pont).

[5] Két nappal később (2016. szeptember 30. napján) a II. rendű alperes a néhaival szemben gondnokság alá helyezés iránt pert kezdeményezett. A kereset alapjaként a néhai 2009 és 2010 évi stroke megbetegedése, illetve a 2016 áprilisában elvégzett szívműtét következményeként jelentkező kommunikációs nehézségét, kifejező képessége csökkent voltát, feledékenységet és befolyásolhatóságát tüntette fel. Az eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő 2017. május 2-án kelt szakvéleménye szerint a néhai az ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel tartósan, teljes körűen nem rendelkezik, a cselekvőképességet teljesen kizáró gondnokság alá helyezése indokolt (P.20.771/2016/26. számú szakértői vélemény). Az eljárást a bíróság az alperes 2017. június 16-án bekövetkezett halála miatt megszüntette (3.P.20.771/2016/32.).

[6] 2017. január 31. napján a gondnoksági perben ideiglenes gondnokként eljáró II. rendű alperes meghatalmazott jogi képviselővel a néhai képviseletében keresetet terjesztett elő a felperessel szemben házasság felbontása és házastársi közös vagyon megosztása iránt (3.P.20.072/2017.) A bíróság a kötelék felbontását a közös vagyon megosztása iránti igénytől elkülönítette, és házasság felbontása körében a pert megszüntette, a közös vagyon tekintetében a peres eljárást 2017. július 12. napján meghozott végzésével a jogutódok perbelépéséig, illetve perbevonásáig felfüggesztette (17. számú végzés). A házastársi közös vagyon megosztására vonatkozóan az eljárás a jogutódok perbelépéséig, illetve perbevonásáig félbeszakadt.

[7] A hagyatéki eljárás a helység³i közjegyző előtt 51020/Ü/550/2017. számon indult. A közjegyző megállapította, hogy a felperes a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) 7: 62. § (1) bekezdése alapján kiesett az öröklésből (24. számú végzés). A hagyatéki eljárásban a túlélő házastárs felperes a helység¹ külterület helyrajzi szám¹⁰, helyrajzi szám¹¹, és a helyrajzi szám¹² helyrajzi számú ingatlanok kivételével valamennyi, a hagyatéki leltárban feltüntetett ingatlanra házastársi közös vagyoni igényt jelentett be. Az örökhagyó törvényes örökösei az igényt nem ismerték el, az ingatlanokra

öröklés jogcímén teljes egészében igényt tartottak. Az eljáró közjegyző felhívta a felperest az ingatlanokkal kapcsolatos igénye peres úton történő érvényesítésére.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

[8] A felperes fenntartott keresetében azt kérte, hogy a néhai nevén az ingatlannyilvántartásba bejegyzett balotaszállási ingatlanokat illetően a bíróság állapítsa meg:

- 1) a helyrajzi szám1 hrsz.-ú ingatlanban 1/2 tulajdon hányadot (1.074.450 forint);
- 2) a helyrajzi szám2 hrsz.-ú ingatlanban 1/2 tulajdoni hányadot (57.550 forint);
- 3) a helyrajzi szám3 hrsz.-ú ingatlanban 1/2 tulajdoni hányadot (750.000 forint);
- 4) a helyrajzi szám4 hrsz.-ú ingatlanban 1/2 tulajdoni hányadot (274.763 forint);
- 5) a helyrajzi szám13 hrsz.-ú ingatlan néhai helyrajzi szám14 tulajdoni hányadából helyrajzi szám15 tulajdoni hányadot (98.942 forint);
- 6) a helyrajzi szám6 hrsz.-ú ingatlan néhai 13101/22961 tulajdoni hányadából 6550/22961 tulajdoni hányadot (151.492 forint);
- 7) a helyrajzi szám16 hrsz.-ú ingatlan néhai 1804/3189 tulajdoni hányadából 902/3189 tulajdoni hányadot (20.942 forint);
- 8) a helyrajzi szám8 hrsz.-ú ingatlanból 1/2 tulajdoni hányadot (960.555 forint);
- 9) a helyrajzi szám9 hrsz.-ú ingatlanból a néhai 4700/85263 tulajdoni hányadából 2350/85263 tulajdoni hányadot (68.555 forint)

[9] házastársi közös szerzés jogcímén megszerzett. Kérte, hogy a bíróság a tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba a fenti jogcímen jegyezze be.

[10] A perbeli ingatlanok összértékét 6.914.838 forintban, a jutója értékét 3.457.419 forint összegben határozta meg.

[11] Keresete eljárásjogi megalapozásául előadta: a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: Pp.) 123. §-a alapján a megállapítási kereset előterjesztése törvényi feltételei fennállnak. A perindítás jogai megóvása érdekében szükséges, marasztalást pedig a folyamatban lévő hagyatéki eljárásra és a félbeszakadt (elkülönített) házastársi közös

vagyon megosztása iránti perre figyelemmel nem érvényesíthet. Anyagi jogilag a házastársi közös szerzés törvényi vélelmére hivatkozott. Az ingatlanokat az élettársi kapcsolat, illetve a házassági életközösség alatt szerezték, az 1/2 tulajdoni hányadok a törvény alapján megilletik [Ptk. 4:35. § (1) bekezdés, Ptk. 4:37. § (1) és (3) bekezdés].

[12] Az ingóvagyon megosztására 2016. szeptember 28. napján ügyvéd által ellenjegyzett szerződés jött közöttük létre, amelynek elválaszthatatlan része volt a kézzel írt, ingóságokat is részletező, 2016. szeptember 10. napján kelt és a megosztást deklaráló dokumentum. A házastársi közös vagyont tehát részben (az ingóságokban) megosztották, az természetben fogamatba ment, a megállapodást magára nézve változatlanul fenntartja. Állította, hogy az okiratban feltüntetetteket meghaladóan valamennyi közös vagyoni ingóságot megosztották.

[13] Az alperesek érdemi ellenkérelmükben a felperes keresetének elutasítását indítványozták. Eljárásjogi érvelésük szerint a Pp. 123. §-ában foglalt törvényi feltételek nem állnak fenn. Kétségtelen, hogy az alperesek a felperes igényét a hagyatéki eljárásban nem ismerték el, azonban a másik konjunktív feltétel – marasztalást nem követelhet – hiányzik. A felperes ugyanis követelhet marasztalást, mivel a tulajdonjog megállapítására irányuló kereseti kérelmet nem lehet valamennyi vagyoni igény együttes rendezése nélkül elbírálni (BH1977.379).

[14] Másodlagosan – amennyiben a bíróság ettől eltérően foglal állást – a felperes keresetét megalapozatlansága okán utasítsa el.

[15] Az alperesek jogi álláspontja szerint a felek között ügyvédi ellenjegyzéssel létrejött szerződés a volt házastársak teljes körű vagyoni rendezésére kiterjedt. A szerződés teljességi nyilatkozata egyértelmű: a felek maradéktalanul elszámoltak egymással azzal, hogy a jövőre vonatkozóan házastársi közös vagyon megosztása jogcímén követelésük, igényük nincsen, azt teljes egészében megosztották és véglegesnek tekintik. Az érvényesen létrejött szerződés alapján a házastársi közös vagyon megosztására a felperesnek nincs jogalapja, a szerződés érvénytelenségének megállapítása nélkül a közös vagyon újraosztásának nincs helye. A felperesnek tehát a szerződés érvénytelenségének megállapítását kell kérnie és teljes körű vagyonmérleget kell felállítania.

[16] Az alperesek harmadlagosan hivatkoztak arra is, hogy a szerződésben ugyan az ingatlanokat nem nevesítették, de az életközösség fennállása alatt a házastársak több ingatlan tulajdonjogát úgy szerezték meg, hogy az ingatlannyilvántartásba kizárólagos tulajdonosként csak egyiküket jegyezték be. Ebből viszont alappal következtethető, hogy az életközösség fennállása alatt a közös szerzést mellőzve az ingatlanok megosztásában megállapodtak: az ingatlannyilvántartási bejegyzésnek megfelelően az adott ingatlan annak a félnek lett a tényleges kizárólagos tulajdona, akinek a nevére bejegyezték. Az ingatlanok számát és értékét figyelembe véve a felperes a vagyonközösségnek ebből az életközösség alatti megosztásából jóval nagyobb arányban részesült. Az alperesek a teljes közös vagyon értékét 9.532.935 forintban határozták meg, a felperes birtokában 5.450.000 forint értékű vagyonelemek vannak, ezért 694.533 forinttal nagyobb vagyoni értékhez jutott. Ezt azonban a perben nem kívánják érvényesíteni.

[17] Végül egyes vagyonelemek különvagyoni jellegét állították (helység1 helyrajzi szám1, helyrajzi szám10, helyrajzi szám11, helyrajzi szám12 helyrajzi számú ingatlanok, az állatállomány része, valamint egyes ingóságok).

Az első- és másodfokú ítélet

[18] Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy

a helység1 külterület helyrajzi szám1 helyrajzi számú,

a helység1 külterület helyrajzi szám2 helyrajzi számú,

a helység1 külterület helyrajzi szám3 helyrajzi számú,

a helység1 külterület helyrajzi szám4 helyrajzi számú,

a helység1 külterület helyrajzi szám8 helyrajzi számú

ingatlanok 1/2 tulajdoni hányadai élettársi közszerzés,

a helység1 külterület helyrajzi szám13 helyrajzi számú ingatlannak néhai tulajdonában álló helyrajzi szám14 tulajdoni hányadából helyrajzi szám15 tulajdoni hányada,

a helység1 külterület helyrajzi szám6 helyrajzi számú ingatlan néhai tulajdonában álló 1310/22961 tulajdoni hányadából 6550/22961 tulajdoni hányada,

a helység1 külterület helyrajzi szám7 helyrajzi számú ingatlan néhai tulajdonában álló 1804/3189 tulajdoni hányadából 902/3189 tulajdoni hányad

és a helység1 külterület helyrajzi szám9 helyrajzi számú ingatlan néhai tulajdonában álló 4700/85263 tulajdoni hányadából 2350/85263 tulajdoni hányad

háztársi közös szerzés jogcímén a felperes tulajdona.

[19] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetének teljes egészében helyt adott.

[20] Az elsőfokú bíróság nem osztotta az alpereseknek a megállapítási kereset törvényi feltételei hiányára vonatkozó érvelését. A felperesnek a perindításhoz jogi érdeke fűződik, mivel a jelen perben meghozott döntéstől függ, hogy a per tárgyát képező vagyontárgyak

részben vagy egészben az örökhagyó hagyatékába tartoznak-e. A per megindítása vagyoni jogainak alperesekkel szembeni megóvása végett szükséges.

[21] A peradatok alapján a néhai és a felperes 1996. decemberétől 2016. szeptember 10. napjáig élettársi, illetve házassági életközösségben éltek, erre az időtartamra tehát a közös szerzés vélelmezendő.

[22] Alaptalanul hivatkoztak az alperesek (másodlagosan) arra, hogy a felek a házastársi teljes – az ingatlanokra is kiterjedő – közös vagyonukat a szerződésekben megosztották.

[23] Okirattal bizonyított, hogy a néhai és a felperes között 2016. szeptember 10-én és 2016. szeptember 28. napján szerződés jött létre. A megállapodások együttes vizsgálata, a szerződések megkötését megelőző, illetve a szerződéskötési körülmények alapján a házastársak csak az ingóvagyonuk megosztásáról rendelkeztek. Ezt támasztja alá a II. rendű alperes néhai képviselőjében előterjesztett házastársi közös vagyon megosztása iránti keresete is, amelyet – értelemszerűen – a megosztás hiányára alapított. A perben meghallgatott tanúk a felperes állítását erősítették meg: az ingatlanokról a házastársak a földtámogatás és a jelzálog miatt nem állapodhattak meg.

[24] Az elsőfokú bíróság ezt követően az ingatlanok alvagyoni jellegében foglalt állást. Az alperesek az őket terhelő bizonyítási kötelezettségnek nem tudtak eleget tenni, kétséget kizáróan nem bizonyították az életközösség időtartama alatt szerzett ingatlanvagyon megosztását, illetve a különvagyonba tartozását.

[25] Az alperesek által benyújtott fellebbezés folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a per főtárgya tekintetében helybenhagyta.

[26] A másodfokú bíróság az alperesek fellebbezését megalapozatlannak ítélte.

[27] A törvényszék osztotta az elsőfokú bíróságnak a megállapítási keresettel kapcsolatban kifejtett érvelését. A felperes a jelen perben dologi jogi igényt érvényesített: annak megállapítását kérte, hogy a hagyatéki eljárásban az örökhagyó tulajdonként megjelölt ingatlanokra, ingatlan illetőségekre a néhai és az ő élettársi, illetve házastársi életközössége alatti megvásárlásra figyelemmel házastársi közös szerzés jogcímén 1/2 tulajdoni hányadban tulajdonjogot szerzett.

[28] A hagyatéki eljárásban a felperesnek az örökhagyó hagyatékeként megjelölt valamennyi ingatlanára házastársi közös vagyon jogcímére alapított igényét az örökhagyó gyermekei nem ismerték el. Az eljáró közjegyző a túlélő házastárs részére a hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény (továbbiakban: Hetv.) 71. § (3) bekezdés alapján határidőt biztosított, mivel pedig a felperes a jelen per megindítását igazolta, a hagyatéki eljárást a per jogerős befejezéséig a Hetv. 71. § (1) bekezdés b) pontja alapján felfüggesztette. A jelen pert tehát a felperes az eljáró közjegyző felhívása alapján indította.

[29] A házastársi közös vagyon jogcímén történő tulajdonszerzés nem a bíróság ítéletével vagy az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzéssel, hanem a törvény rendelkezése alapján jön létre (BH1983.282.), ezért a tulajdonjog bejegyzése nem tehető függővé megtérítési igény kiegyenlítésétől. A házastárs tehát az életközösség fennállása alatt és annak megszűnése után, az egyéb közös vagyon érintése nélkül is pert indíthat házastársa ellen a vagyonközösséghez tartozó ingatlan vagy ingatlanhányad fele részére vonatkozóan a már megszerzett tulajdonjogának a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (régi Ptk.) 116. § (1) bekezdése alapján az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése végett.

[30] Az alperesek hivatkozása nem alapos abban a körben sem, hogy a felperesi kereset vagyonleltár (vagyonmérleg) hiánya miatt tárgyalásra alkalmatlan.

[31] A teljes körű vagyonmegosztás elve a házassági vagyoni igények rendezése (megosztása) iránti perben érvényesül. A jelen per tárgya nem a házassági vagyoni igények rendezése, a közös vagyon megosztása volt, hanem a felperesnek a házassági életközösség alatti szerzés közös vagyoni vélelmére alapozott, 1/2 tulajdoni hányadának megállapítása. A felperes a jelen perben a perfüggőségre tekintettel nem is kérhette a közös vagyon megosztását: a helység³¹ Járásbíróság előtt házasság felbontása és házassági vagyonközösség megszüntetése iránt per volt folyamatban (P.20.072/2017.), amely a néhai halála folytán a jogutódok perbelépéséig, illetőleg perbevonásáig félbeszakadt.

[32] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a jogcím tekintetében korrigálta: a törvényes vagyoni rendszer anyagi jogi jogelve alapján az ingatlanok megszerzésének jogcíme a házastársi közös szerzés [Ptk. 4:35. § (1) bekezdés].

[33] Alaptalanul sérelmezték az alperesek, hogy az elsőfokú bíróság a félbeszakadt házastársi vagyonmegosztás iránti per folytatására akarta őket rávezetni. Az elsőfokú bíróság pervezetése ugyan nem volt egyértelmű (az ingóvagyon körében is felhívta a felperest, holott az nem volt a jelen per tárgya), de az alperesek sem következetesen érveltek. Egyfelől a néhai és a felperes között létrejött szerződésre figyelemmel a közös vagyon teljes körű rendezésére alapítva a kereset elutasításával érveltek, majd azt sérelmezték, hogy a bíróság nem hívta fel a felperest az összes vagyontárgyra vonatkozó vagyonmérleg benyújtására. Az elsőfokú bíróság helyesen tájékoztatta a feleket arról, hogy a vagyoni igények elszámolását a korábban indított közös vagyon megosztása iránti perben tudják érvényesíteni.

[34] A felperes a per során a földhasználattal kapcsolatos kötelmi elszámolási igényétől elállt, így a jelen perben nem maradt a vagyoni rendezésre vonatkozó kereseti kérelem. Tény, hogy az elsőfokú bíróság a kereseti kérelemtől való elálláshoz történő hozzájárulására az alpereseket nem nyilatkoztatta meg, ezt azonban a másodfokú eljárásban pótolni lehetett. A nyilatkozat hiánya önmagában nem tekinthető az elsőfokú bíróság ítéletének teljes körű hatályon kívül helyezését indokoló lényeges eljárási szabálysértésnek. Az ítélezési gyakorlat a házassági vagyoni perben az elszámolási igénytől való elállást nem keresettől való elállásnak, hanem keresetmódosításnak minősíti, arról tehát érdemben nem szükséges rendelkezni.

[35] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bírósággal a szerződések tartalmi értelmezésében is. A szövegezésből egyértelműen megállapítható, hogy a felek csak az

ingóságokról rendelkeztek, és ennek nem mond ellent az ügyvéd által szerkesztett okirat 4. pontjában szereplő teljességi nyilatkozat sem. A megállapodás ingatlanokról, azok megosztásáról, birtoklásáról nem tesz említést. Az ingatlanok feltüntetése vagy akár érintőlegesen megemlítése nélkül – figyelemmel azok értékre – nem lehet a tulajdonjogi rendezésre, megosztásra következtetést levonni.

[36]

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[37] A jogerős ítélettel szemben a II. és a III. rendű alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Elsődlegesen azt kérték, hogy a Kúria a jogerős ítéletet helyezze hatályon kívül és a felperes keresetét utasítsa el. Másodlagosan a jogerős ítéletet helyezze hatályon kívül. Megsértett jogszabályhelyként a Pp. 3. § (2), (3) és (6) bekezdését, a 8. § (1) és (2) bekezdését, a 122. § (1) bekezdését, a 123. §-át, a 157. § e) pontját, a 160. §-át, a 164. §-át, a 196. § (1) bekezdését, a 206. § (1) bekezdését, a 213. § (1) bekezdését, a 215. §-át és a 239. §-át, anyagi jogi jogszabálysértésként a Ptk. 4:53. §, a 4:57. § (1) – (2) bekezdését, a 4:60. § (1) – (2) bekezdését, az 5:84. § (1) bekezdését, a 2:8. § (2) bekezdését, a 6:6. § (1) – (2) bekezdését, a 6:8. § (1) és (3) bekezdését, a 6:9. §-át, a 6:58. §-át, a 6:59. § (2) bekezdését, a 6:63. § (1) és (2) bekezdését, a 6:86. § (1) bekezdését, valamint a 6:191. § (1) és (3) bekezdését jelölték meg.

[38] Felülvizsgálati kérelmükben döntően az elsőfokú eljárást sérelmezték: az elsőfokú bíróság ítélete az eljárási és az anyagi jogi jogszabályok súlyos, érdemi döntésre kiható megsértése miatt jogszabálysértő. A jogerős ítélet az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyásával az elsőfokú eljárásban megvalósult összes jogszabálysértést legitimálta, azaz a másodfokú bíróság maga is ugyanazokat a jogsértéseket követte el.

[39] A jogerős ítélet (felülvizsgálati kérelem III. pont a) pont) a fellebbezés megállapításait felületesen rögzíti, az indokolás az elsőfokú eljárásnak a fellebbezésben részletesen kifejtett jogszabálysértéseit érintőlegesen tartalmazza. Az elsőfokú bíróság súlyosan megsértette a Pp. 3. § (2) bekezdését, amikor nem volt tekintettel az alperesi kérelmekre, azokat nem bírálta el, figyelmen kívül hagyta az alperesi nyilatkozatokat. Megsértette a Pp. 3. § (3) bekezdését, mivel nem tett eleget az egyediesített bizonyítási teherről való tájékoztatási kötelezettségének, sőt a felperes által bizonyítandó tények bizonyítási kötelezettségét a Pp. 164. § (1) bekezdésével ellentétesen az alperesekre terhelte.

[40] Az eljárás során alapvető szinten a legsúlyosabb sérelem a Pp. 3. § (6) bekezdéséhez, valamint 8. § (1) és (2) bekezdéséhez fűződik, mivel az elsőfokú bíróság nem csak elzárta az alperesi oldalt a nyilatkozattételtől, és nem tette lehetővé a peres iratanyag megismerését, de teljességgel figyelmen kívül hagyta azt a törvényi kötelezettségét, mely szerint a rendeltetésszerű és jóhiszemű joggyakorlást lett volna köteles biztosítani, nem pedig a felperest kedvező helyzetbe hozva az alperesi oldalt az alapvető jogai gyakorlásától elzárni. A másodfokú bíróság a fellebbezésben foglaltak ellenére ezt nem vizsgálta, ítéletében nem érintette, ezáltal az elsőfokú eljárás jogsértő voltát átemelte a másodfokú eljárásba, az

alperesek jogainak gyakorlását a másodfokú eljárás során sem biztosította, egyáltalán nem feddte meg az elsőfokú bíróságot az alapelvek megsértése miatt.

[41] A II. és III. rendű alperesek hangsúlyozták változatlan jogi álláspontjukat: a jelen per alapját képező kereseti kérelem nem felel meg a Pp. 123. §-ban foglalt konjunktív feltételeknek. A másodfokú bíróság súlyos eljárásjogi jogszabálysértést követett el, amikor az elsőfokú bíróságnak a megállapítási keresetre vonatkozó jogi álláspontját elfogadta, az alperesek érvelését figyelmen kívül hagyta, meg sem vizsgálta a megjelölt feltételek fennállását, holott a Pp. 123. §-ban foglaltak vizsgálata a bíróság kötelezettsége. A feltételek hiányában megállapítási kereset nem terjeszthető elő [Pp. 122. § (1) bekezdés]. Az alperesek részletezték az irányadó bírói gyakorlatot (BDT 2012.2709.).

[42] Tény, hogy az elsőfokú bíróság a felperesnek a marasztalási keresettől való elállása folytán a per megszüntetéséről nem rendelkezett, az alperesek hozzájárulását nem kérte ki. Ezzel sérült a Pp. 157. § (1) bekezdése. A másodfokú bíróság ugyan felhívta az alperesi jogi képviselőt nyilatkozata előterjesztésére, azonban mégsem szüntette meg a pert. Eljárása sérti a Pp. 213. § (1) bekezdését, a bíróság a felperes keresetét nem merítette ki. A jogerős ítélet megsértette a Pp. 215. §-át is, mivel az alperesek hivatkozására ítéletében csak rövid megállapításokat tett, azok mindegyikére nem reagált, a fellebbezésben foglaltakat egyáltalán nem merítette ki.

[43] A másodfokú bíróság érvelése anyagi jogilag téves. A vagyonmérleg előterjesztése éppen azért lett volna szükséges, mert a felperes vitatta a közös vagyon teljes körű megosztásának egyértelmű tényét. Az ítélet azt is rögzíti, hogy az ingóvagyon megosztása a jelen per tárgyát nem képezte, az csak az ingatlanokra irányuló felperesi tulajdoni igény megállapításra irányult. A II. és III. rendű alperesek már az eljárás korábbi szakaszaiban is előadták, hogy az ingóságokra való utalás azért szerepel a megállapodásban, mert a birtokba adás már megtörtént, az ingatlanokat pedig azért nem kellett a feleknek a megállapodásban nevesíteniük, mert a felek szándéka szerint mindenki megtartotta a saját nevében lévő ingatlanokat.

[44] A felperes által birtokban tartott ingóságok és a nevében nyilvántartott földingatlanok értéke meghaladta a megosztás során rá jutó vagyonrészt, ezért további tulajdonszerzés nem jöhetett szóba. A bíróságnak – szakértő bevonásával vagy más alkalmas módon – bizonyítást kellett volna lefolytatnia arra, hogy az alperesi védekezés a valóságnak megfelel-e.

[45] A közösen szerzett vagyont a volt házastársak egyértelműen megosztották, a néhainál maradt földek és a csekély mennyiségű ingóság nemhogy több, de kevesebb volt, a per során meghallgatott tanúk mind azt nyilatkozták, hogy a földekre a felperes nem tartott igényt, a bíróság pedig ezeket egyáltalán nem mérlegelte, érdemi vizsgálat nélkül pedig nem lehetett az ügyben jogszerű döntést hozni. Az első- és a másodfokú bíróság megsértette a Pp. 3. § (2) bekezdését, amikor az alperesek ezen hivatkozásait figyelmen kívül hagyta, azokat nem vizsgálta, a bizonyítási eljárás lefolytatására vonatkozó kötelezettségének nem tett eleget. Ezek a kérdések az eljárás során mindvégig tisztázatlanok maradtak.

[46] A jogvita egyik döntő eleme az volt, hogy a házastársak a 2016. szeptember 28. napján kelt szerződésben megosztották-e a teljes házastársi közös vagyonukat. Az alperesek a

Ptk. 4:57. § (2) bekezdésére hivatkozással részletesen kifejtették és fenntartották azt az álláspontjukat, hogy a felek kölcsönös és egybehangzó jognyilatkozatát [Ptk. 6:58. §] az eset összes körülményeinek megfelelően a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint kell értelmezni [Ptk. 6:8. § (1) bekezdés], illetve a Ptk. 6:59. § (2) bekezdése szerint pedig a felek a szerződés tartalmát szabadon állapíthatják meg.

[47] A házastársak önszántukból, a házastársi közös vagyonuk megosztása céljából kötötték meg a hivatkozott megállapodást, mindennek tudatában a megállapodást kölcsönös és egybehangzó akaratuk kinyilvánítása megvalósulásaként írták alá. A felperes pontosan tisztában volt azzal, hogy a vagyonukba milyen ingóságok, ingatlanok tartoznak, ahogy azzal is, hogy ezeket egymás között hogyan kívánják véglegesen és visszavonhatatlanul megosztani. A szerződés érvényesen létrejött, a felek a lényeges vagy bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésben megállapodtak [Ptk. 6:63. § (1) bekezdés]. Ezzel ellentétes nyilatkozatot a felperes sem tett.

[48] A Ptk. 6:8. § (3) bekezdése a jogról való lemondást kifejezett jognyilatkozathoz köti. A felperes a kérdéses megállapodásban kinyilvánította, hogy a jövőre vonatkozóan a házastársi közös vagyon megosztása jogcímén követelése, igénye nincs, ezzel egyértelműen lemondott az összes közös vagyonelemet érintő, a házastársi vagyontársaság megosztása jogcímén érvényesítendő igényéről. Az érvényes és hatályos joglemondás semmivé teszi az anyagi jogerő szintjén a tulajdoni igényét. A Pp. 196. § (1) bekezdése alapján ugyanis a magánokirat az ellenkező bizonyításig teljes bizonyítékul szolgál arra, hogy kiállítója az abban foglalt nyilatkozatot megtette.

[49] A megállapodás a felek vagyonát teljes körűen rendezte, a szövegezése tiszta és egyértelmű. A szerződést a felek nem módosították, tehát a vagyonukat minden vagyonelemre kiterjedően megosztották, egymással elszámoltak, ami ezen a jogcímen a további követelést kizárja.

[50] A fentiekre tekintettel a jogerős ítélet a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglaltakat megsértve, a per során feltárt bizonyítékokat tévesen értékelte és teljességgel okiratellenes ítéletet hozott.

[51] Az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelmet nem nyújtott be.

[52] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását indítványozta. A másodfokú bíróság – visszautalva az elsőfokú bíróság ítéletére – a jogszabályoknak megfelelően foglalt a Pp. 123. §-a törvényi feltételei fennállásáról állást. A jelen per megindítására a hagyatéki eljárásra figyelemmel került sor, mivel a felperes, házastársi közös vagyon jogcímeire alapított igényét az alperesek (a néhai örökösei) nem ismerték el, ebből következően viszont a néhai néven szereplő ingatlanok teljes egészében a hagyatéki részévé váltak (volna).

[53] A hagyatéki eljárás nem a néhai és a túlélő házastárs közötti tulajdoni rendezés. A közjegyzőnek arról kell döntenie, hogy mi képezi a néhai hagyatékát, és az kit, milyen jogcímen illet meg, illetve kit, milyen kötelezettség terhel. Ezért hívta fel a felperest az

örökösökkel szembeni perindításra, és egyben tájékoztatta, hogy annak hiányában az eljárást hivatalból folytatja. A felperesnek csak arra volt lehetősége, hogy az örökösök által el nem ismert igénye körében indítson pert. A közös vagyon megosztására pedig 3.P.20.072/2017. számon eljárás volt folyamatban.

[54] A jelen perben az alperesek mindenáron a teljes vagyon megosztására vonatkozó eljárást kívánták lefolytatni, ezért hivatkoztak az ingóságok feltüntetésének hiányára. Viszontkeresetet nem terjesztettek elő, a korábbi perhez a jelen pert nem egyesítették. Az alperesek uralni kívánták az eljárást, meghatározni a menetét, és ellentmondást nem tűrően kieszközölni a keresetben foglaltaktól eltérő bizonyítás lefolytatását.

[55] A felperes a felülvizsgálati kérelem sorrendiségét követve részletesen kifejtette az álláspontját. A felülvizsgálati kérelem 3., 4., 5., 6., 7., 8., 12., 14., 15., 16. pontja lényegében az elsőfokú eljárás lefolytatását sérelmezi. A felperes rámutatott arra is, hogy a jogutód II. és III. rendű alperesek az okiratszerkesztő ügyvéd részére a titoktartás alóli felmentést nem adták meg, ezt pedig a szerződés megkötésének körülményeire vonatkozóan a terhükre kell értékelni.

[56] A felperes a felülvizsgálati kérelemnek a másodfokú eljárásra vonatkozó része körében rámutatott arra, hogy az alperesek az elsőfokú eljárás szabálytalansága miatti kifogásukat akár írásban, akár szóban a jegyzőkönyvben előadhatták volna [Pp. 114. §]. A bíróságnak a kifogásról rendelkeznie kell, és az ítéletében arra ki kell térnie. Az alperesek az elsőfokú eljárás során a sérelmezett jegyzőkönyv kijavítását, kiegészítését nem kérték, azaz jogi lehetőségükkel nem éltek. A másodfokú bíróság így nem került abba a helyzetbe, hogy az alperesek sérelmeit érdemben megvizsgálja, az alperesek pedig utólag az elsőfokú bíróság jogsértő pervezetésére alappal már nem hivatkozhatnak.

[57] Végül a felperes részletesen kifejtette, hogy a megkötött szerződésben kizárólag az ingóvagyonról rendelkeztek, annak kiterjesztő alperesi értelmezése nem foghat helyt.

A Kúria döntése és jogi indokai

[58] A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között bírálta felül [Pp. 275. § (2) bekezdés].

[59] A felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II.15.) PK vélemény állást foglalt abban, hogy a felülvizsgálati kérelem konjunktív tartalmi követelménye a jogszabálysértés és a jogszabályhely megjelölése, továbbá annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja és milyen tartalmú határozat meghozatalát kéri [Pp. 272. § (2) bekezdés]. A felülvizsgálati kérelem központi eleme a megsértett jogszabályhely megjelölése és a jogszabálysértés körülírása (3. pont): az előbbivel szemben az a követelmény érvényesül, hogy a fél pontosan jelölje meg a jogforrást és azon belül azt a konkrét jogszabályhelyet, amelynek megsértésére hivatkozik. A jogszabálysértés tartalmi körülírása keretében pedig a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő félnek szöveges

formában is meg kell fogalmaznia a jogerős ítélet általa sérelmezett és a rendkívüli perorvoslatot megalapozó fogyatékoságát, amellyel kapcsolatban részletesen ki kell fejtenie a jogi álláspontját. A felülvizsgálati kérelem előterjesztőjének valamennyi, a jogerős ítélet jogszabálysértő voltára hivatkozása esetén egyenként és konkrétan meg kell jelölnie az álláspontja szerint megsértett jogszabályhelyet (6. pont). Érdemben csak azok a hivatkozások vizsgálhatók, melyek esetében a Pp. 272. § (2) bekezdésében meghatározott tartalmi követelmények maradéktalanul teljesültek (BH2015.307.).

[60] A felülvizsgálati eljárás a jogerős határozat jogszabálysértő voltának vizsgálatára irányul [Pp. 270. § (2) bekezdés], és nem az első- és a másodfokú eljárás folytatása, különösen nem a másodfokú eljárás Kúria előtti megismétlése. A felülvizsgálati kérelem tehát nem lehet megalapozott abban a részben, melyben nem a jogerős másodfokú, hanem az elsőfokú ítéletet támadja, az ugyanis fogalmilag kizárt, hogy a fellebbezés az előterjesztéskor még nem ismert jogerős határozatban megvalósított jogszabálysértéseket tartalmazza (BH2017.232.).

[61] Az alperesek a felülvizsgálati kérelemben döntően az elsőfokú bíróság eljárásának jogszabálysértő voltát sérelmezték (8.-22. oldal). A jogerős ítéletet érintő okfejtésük az volt, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet helybenhagyásával az elkövetett jogszabálysértéseket legitimálta, így a jogerős ítélet is jogszabálysértő.

[62] A felülvizsgálati eljárás rendkívüli perorvoslati jellegéből következően az elsőfokú ítélet helybenhagyása a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát automatikusan nem alapozza meg. A helybenhagyásra hivatkozás a megsértett konkrét jogszabályhely megjelölését és a jogerős ítélettel ok-okozati összefüggésben álló érvelés hiányát nem pótolja, az elsőfokú eljárás részletezett jogszabálysértéseire való generális visszautalás a Pp. 272. § (1) bekezdése törvényi feltételeinek nem felel meg (PK vélemény 3. pont).

[63] A fentiek alapján a Kúria a felülvizsgálati kérelemben az elsőfokú eljárásra vonatkozó okfejtést (8.-22. oldal), illetve a III. pont a) pontjában az elsőfokú eljárás jogszabálysértő voltának összefoglalásában feltüntetett eljárásjogi jogszabályhelyek megsértésének vizsgálatát mellőzte (Pp. 3. § (2) bekezdés, a 3. § (3) bekezdés, 3. § (6) bekezdés, 8. § (1) és (2) bekezdés, valamint a 164. § (1) bekezdés).

[64] Az alperesek az elsőfokú eljárásban a felülvizsgálati kérelemben állított részrehajló bírói magatartást nem sérelmezték, elfogultsági kifogást nem terjesztettek elő, a jegyzőkönyvek pontatlansága miatt a jegyzőkönyvek kijavítását vagy kiegészítését nem kérték, eljárási kifogásuk nem volt. A szabálytalan pervezetésére a per folyamán lehet hivatkozni, utólag az a rendkívüli perorvoslati eljárásban már nem sérelmezhető [Pp. 16. § (4) bekezdés, 114. §]

[65] A II.-III. rendű alperesek érdemben elbírálható felülvizsgálati kérelme megalapozatlan.

[66] Alaptalanul hivatkoznak az alperesek a marasztalási keresettől való elállással kapcsolatban súlyos, a jogvita érdemi eldöntésére kiható eljárásjogi jogszabálysértésre.

[67] A peradatok alapján a felperes a peresített ingatlanok hasznai és a földalapú támogatások elszámolására pontos keresetet nem terjesztett elő, nem határozta meg a követelt összeget (P.20.846/2017/8. számú előkészítő irat), vonatkozó keresete tehát nem felelt meg a Pp. 121. § (1) bekezdés e) pontjában előírtaknak. Az alperesek érdemi ellenkérelmükben a kötelmi jogi igényre nem reflektáltak, a felperes pedig nem konkretizált igényétől az első tárgyaláson elállt (P.20.846/2017/15. számú jegyzőkönyv). A fentiek alapján az elsőfokú bíróság első tárgyalása a kötelmi igény tekintetében érdemi tárgyalásnak [Pp. 141. § (1) bekezdés] nem minősült, az elállásához az alperesek hozzájárulása szükségtelen volt [Pp. 160. § (1) bekezdés]. Tény azonban, hogy az elsőfokú bíróság ebben a körben a pert nem szüntette meg, az alpereseket a költségigényükről nem nyilatkoztatta [Pp. 160. § (1) bekezdés]. A másodfokú bíróság az alperesek eljárásjogi jogszabálysértésre hivatkozását anyagi jogi levezetéssel indokolva ítélte alaptalannak.

[68] Az eljárásjogi jogszabálysértés [Pp. 157. § (1) bekezdés e) pont, 160. § (1) bekezdés] érdemi döntésre kihatása nem állapítható meg [Pp. 275. § (3) bekezdés]. A felperes elállásához az alpereseknek – a fentebb kifejtettek alapján – nem kellett hozzájárulniuk, ezzel összefüggésben felmerült költséget a fellebbezésben, illetve a felülvizsgálati kérelemben nem igényeltek. Önmagában az, hogy az eljáró bíróságok külön végzéssel a kötelmi igényre vonatkozó (pontatlan) kereset tekintetében a pert végzéssel nem szüntették meg, a per főtárgyára – a tulajdoni igényre – kihatással nem volt. Az elállás folytán pedig a kötelmi jogi igényről rendelkezni nem kellett [Pp. 213. § (1) bekezdés, 215. §].

[69] A Kúria egyetért a jogerős ítélet megállapítási keresetre vonatkozó okfejtésével, az indokolást nem ismétli meg.

[70] A törvényes vagyoni jogi rendszer szerint a házastársi életközösség (és az azzal vagyoni jogi szempontból egybeolvadó élettársi kapcsolat) időtartama alatt bármely vagyonelem megszerzése és a tartozásokért való felelősség a házastársakat közösen illeti, illetve terheli. A törvény a közös (aktív és passzív) vagyoni életközösség alatti szerzésének vélelmével, a házastársat megillető jutó dologi jogi igényként való érvényesíthetőségével (nem évül el) védi a nem szerződő házastárs érdekét és törvényen alapuló tulajdonjogát. A házastársi közös vagyoni jogcímére alapított tulajdonjog megállapítása iránti perben az egyik törvényi feltétel megvalósulását – a jogi érdek – a közös vagyoni anyagi jogi törvényi védelme alapozza meg [Ptk. 4:37. § (1) bekezdés].

[71] Alaptalanul érvelnek az alperesek a második eljárásjogi feltétel, a marasztalási kereset előterjesztésének kötelezettségével.

[72] A jogerős ítélet helytállóan mutatott rá arra, hogy a házastársi közös vagyoni jogcímén történő tulajdonszerzés a törvény rendelkezése alapján jön létre, és a házastárs önállóan, az életközösség időtartama alatt is pert indíthat házastársa ellen tulajdonjogának ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésére. A tulajdonjog megállapítására irányuló per a vitatott vagyontárgy alvagyoni jellegének meghatározására korlátozódik, ami a közös vagyoni megosztásának előkérdése (közös vagyoni-különvagyoni elkülönítése). Az ítélezési gyakorlat a közös vagyoni megosztásán belül jellemzően önállóan elbírálgatható résznek tekinti (sok

esetben a közös vagyon megosztásának fő kérdése a legnagyobb értékű vagyontárgy, az ingatlan tulajdonjogának rendezése), ezért abban részítélet hozható [Pp. 213. § (2) bekezdés].

[73] Az életközösség időtartama alatt a közös vagyon megosztásának peres úton történő követelhetőségét (marasztalási kereset) az anyagi jog kizárja, mivel az – szerződéses rendezés hiányában – csak az életközösség megszűnésekor nyílik meg [Ptk. 4: 57. § (1) bekezdés, 4:53. § c) pont].

[74] Az életközösség megszűnése után az ingatlan-nyilvántartástól eltérő tulajdonjog megállapítására irányuló kereset nemcsak az egyes vagyonelemek közös vagyoni jellegére vonatkozhat, hanem a különvagyon (részbeni vagy teljes) megállapítására is. A különvagyonra alapított dologi jogi igény esetén pedig a marasztalás előterjesztése szükségtelen (a különvagyon megosztása fogalmilag kizárt).

[75] A túlélő házastárs tulajdonjogi igényének megalapozottsága/megalapozatlansága a hagyaték tárgyaira alapjaiban kihat: a hagyatékban feltüntetett vagyonelemek – szerződéses vagy bírósági határozattal való rendezése hiányában – az örökhagyó tulajdonában álló vagyonnak (tulajdonnak) minősülnek, és ha alál tényével mint egész szállnak az örökösre [Ptk. 7:1. §]. A megállapítási kereset tehát nemcsak a házastársi közös vagyon, hanem a hagyatékba tartozó vagyonelemek körét is meghatározza. A hagyaték átadása [Hetv. 6. § a) pont] hiányában marasztalási keresetet nem lehet előterjeszteni: a jogutód(ok) személyének meghatározása a közös vagyon megosztásánál a perbeli legitimáció alapja, a házastársi közös vagyonba tartozó vagyonelemek köre pedig a keresetlevél kötelező tartalmi elemeként előterjesztett vagyonmérleg alapja.

[76] A fentiek alapján az eljáró bíróságok helytállóan foglaltak egyezően állást a megállapítási per eljárás jogi törvényi feltételei fennállásában. Az alperesek által hivatkozott eseti döntés (BDT 2012.2709.) teljesen más tényálláson alapul, a jelen ügyben a felperes keresete nem jövőbeni tulajdoni igénye jogalapjára, hanem a törvényen alapuló dologi jogi igényére vonatkozott. A jogerős ítélet a kereseten nem terjeszkedett túl: a felperes dologi jogi igényéről rendelkezett [a Pp. 239. § alapján alkalmazandó Pp. 215. §]. Az alperesek állításával szemben a másodfokú bíróság kitért a Pp.123. §-a értelmezésére, az elsőfokú bíróság helytálló jogkövetkeztetését elfogadta (jogerős ítélet 26-30 bekezdés).

[77] Az alperesek az indokolási kötelezettség eljárásjogi előírása [Pp. 221. § (1) bekezdés] megsértését a jogszabályhely feltüntetésével nem sérelmezték. A Kúria – visszautalva a PK vélemény 3. pontjára – az indokolási kötelezettség megsértését érdemben nem vizsgálta. Megjegyzi: a megállapítások tartalmi vitatása nem azonos az indokolási kötelezettség megsértésével „a bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek szubjektív elvárásait is kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása, ... az indokolási kötelezettség mindössze azt az elvárást támasztja a bírósággal szemben, hogy a döntés indokolásának az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie és nem minden egyes részletre. Az indokolás kötelezettség mélységének vitatása ... nem veti fel a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét” [3290/2019. (XI.5.) AB határozat].

[78] A jelen jogvita anyagi jogi kérdése a felperes és a néhai között létrejött szerződés tartalmának értelmezése volt.

[79] Okirattal bizonyított, hogy a házastársak között két szerződés jött létre. A perben a szerződések érvénytelensége iránt keresetet/viszontkeresetet a felek nem terjesztettek elő, a jogvita elbírálásánál a két érvényesen létrejött szerződésből kell kiindulni.

[80] Helytállóan érvelnek az alperesek azzal, hogy szerződéses rendezés esetén a szerződésben foglalt vagyontárgyakra a közös vagyon bírósági ítélettel való megosztása kizárt (Pfv.II. 22.134/1997., BH1997.338.). A szerződés minimális tartalmi elemeire az anyagi jog előírást nem tartalmaz, nincs tehát jogi akadálya annak, hogy a felek vagyontárgyaik tételes felsorolása és értékmegjelölése nélkül ún. globális elszámolással állapodjanak meg. Az ítélezési gyakorlat ezért hangsúlyosan értékeli a szerződésben foglalt teljességi nyilatkozatot: a szerződésből kitűnik-e, hogy a felek a vagyonszösségükből eredő valamennyi igényüket rendezték, és egymással szemben a közös vagyon megosztása jogcímén további követelésük nincs.

[81] A házastársi közös vagyon megosztására vonatkozó szerződés tartalmát a felek szabadon határozhatják meg [Ptk. 6:59. § (2) bekezdés]. Szerződési autonómiájuknak megfelelően szabadon rendelkezhetnek a közös vagyoni vagyontárgyaikról, azok megosztási módjáról és értékéről, a célszerű megosztás érdekében különvagyonaikat is bevonhatják. Vagyonukról több, önálló szerződésben (pl. a gazdasági társasági üzletrészt és a nem üzleti célú vagyont külön rendezése) is megállapodhatnak, illetve egyes vagyontárgyakról részleges megosztással rendelkezhetnek (pl. mezőgazdasági célú földterület). Megállapodhatnak úgy is, hogy az ingatlan-nyilvántartásban a kizárólagos tulajdonukként feltüntetett, de a törvényes vagyoni jogi rendszer alapján közös vagyoni ingatlanokon a bejegyzett tulajdonjog megváltoztatása nélkül a közös tulajdont megszüntetik. A teljességi nyilatkozat értelmezésénél mindig az adott szerződésből kell kiindulni: a szerződés tartalmából következtetni lehet-e az összes, közös vagyonba tartozó vagyonelemekkel kapcsolatos megállapodásra vagy egyértelműen megállapítható, hogy csak egyes vagyonelemek megosztását foglalta magába.

[82] A jogerős ítélet helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a második szerződés a teljes közös – ingó és ingatlan - vagyon megosztásaként nem értelmezhető és a két szerződésben foglalt jognyilatkozatot egységében kell értelmezni [Ptk. 6:87. § (2) bekezdés].

[83] A perbeli esetben a házassági életközösség megszűnésekor megkötött első szerződés egyes közös vagyoni ingók megosztásának mennyiség, érték és birtokállapot feltüntetése nélküli deklarációját tartalmazta. Az ügyvédi ellenjegyzéssel ellátott második szerződés visszautalt az első szerződés szerinti megosztásra: „egymás között megosztották, melyet véglegesnek tekintenek” (2. pont), további vagyonelemeket nem tüntet fel, az ingatlanokon a törvényi vélelem alapján fennálló közös vagyon megszüntetését az utalás szintjén sem említi. Ebből következőleg a „fentiek alapján” kitétel (4. pont) kizárólag a szerződés előző 2. és 3. pontjában hivatkozott ingóságokkal kapcsolatos jognyilatkozatra vonatkoztatható [Ptk. 6:86. § (1) bekezdés].

[84] A Kúria megjegyzi, hogy a szerződéskötés körülményeinek, a kinyilvánított akaratnyilatkozat tartalmának értékelésénél nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy az alperesek az okiratszerkesztő ügyvéd titoktartás alóli felmentéséhez nem járultak hozzá. Az

okirat alperesek által állított tartalmát az ingatlanokra vonatkozó konkrét szerződéses nyilatkozat hiánya miatt az ügyvéd tanúvallomásával támaszthatták (volna) alá, a szerződési akarat tisztázásától saját magukat zárták el. Az okiratban foglaltakkal szemben ugyanis az alpereseket terhelte annak bizonyítási kötelezettsége [Pp. 164. § (1) bekezdés], hogy a második szerződés az ingatlanok feltüntetése nélkül a teljes, az (ingatlan)vagyon megosztására is kiterjedt [Pp. 196. § (1) bekezdés e) pont].

[85] A fentiek alapján a Kúria az alpereseknek a felsorolt kötelmi jogi jogszabályhelyek megsértésére hivatkozását érdemben nem vizsgálta.

[86] Alapítanul érvelnek az alperesek azzal is, hogy az adott ügyben a szerződés teljességi nyilatkozata egyben joglemondásnak minősül [Ptk. 6:8. § (3) bekezdés], azaz a felperes minden, a házastársi közös vagyonba tartozó vagyontárggyal kapcsolatos érvényesítendő igényéről lemondott. A megosztásból eredő további igényérvényesítés kizárása nem azonos a törvényi vélelmen alapuló dologi jogi igénnyel: a teljes körű megosztás esetén is – kivételesen – van helye további, a szerződésben nem szereplő vagyontárgy megosztásának (un. kimaradt vagyontárgy). A Ptk. a joglemondást kifejezett nyilatkozathoz köti, a szerződésben még az utalás szintjén sem szereplő vagyontárgyakra vonatkozó kifejezett nyilatkozattétel fogalmilag kizárt. Tulajdonjoggal felhagyni pedig nem lehet [Ptk. 5:30. § (2) bekezdés].

[87] Az alpereseknek az ingatlanok életközösség alatti természetbeni megosztására vonatkozó állítása tartalmilag kettős érvelést jelent: a házastársak az életközösség alatt a közös szerzést kizárták (mindegyikük különvagyona lett a megszerzett ingatlan), vagy az életközösség alatt megosztották, ezért annak eredményeként különvagyonukká vált.

[88] Az életközösség fennállása alatt létrejött, a házastársaknak a törvényes vagyoni jogi rendszertől eltérő szerződésének érvényességét az anyagi jog meghatározott alakisághoz köti [Ptk. 4:65. §], illetve a közös vagyon megosztására – a vagyontársak megszűnéséhez kapcsolva – ugyancsak közokirati vagy teljes bizonyító erejű okirati formát ír elő [Ptk. 4:57. § (2) bekezdés].

[89] A peradatok alapján a felek a házassági életközösségük alatt házassági vagyoni jogi szerződést nem kötöttek (teljes vagy részleges vagyontársaságban nem állapodtak meg), vagyoni viszonyaikra a törvényes vagyoni jogi rendszer volt az irányadó. A közös vagyon életközösség alatti megosztására hivatkozás (az ingatlanok ennek eredményeként a felek különvagyonába kerültek) az előírt alakiságú okirat hiányában alaptalan.

[90] A tulajdonjog megállapítása a volt házastársak közötti jutó összezszerűségére, az értékegyenlőségre vagy értékkülönbözetre nem hat ki. Az alperesek felperesi többletszerzésre hivatkozása a jelen ügyben nem releváns, az a közös vagyon megosztásánál számolandó el.

[91] A fentiek alapján a jogerős ítélet sem eljárásjogi, sem anyagi jogi jogszabályt nem sértett, ezért azt a Kúria a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

[92] A II. és a III. rendű alperesek felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre. Az alperesek a Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp.78. § (1) bekezdése szerint kötelesek egyetemlegesen megfizetni a felperes részére a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdése alapján mérlegeléssel meghatározott felülvizsgálati eljárás költséjét.

[93] Az alperesek 345.742 (háromszáznegyvenötezer-hétszáznegyvenkettő) forint felülvizsgálati eljárás illetéket róttak le. Pervesztességük folytán a Pp.78. § (1) bekezdésnek megfelelően az 1990. évi XCIII. törvény 50. §-a szerinti felülvizsgálati eljárás illetéket maguk viselik.

[94] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson bírálta el a II. és III. rendű alperesek kérelmére.

Budapest, 2021. június 29.

dr. Stark Marianna s.k. a tanács elnöke, dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. előadó bíró,
Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró